

ביאור בדרך אפשר

1 וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים גו' וַיְהִי לִי שׁוֹר וַחֲמֹר צֵאן וְעֶבֶד
 2 וְשִׁפְחָה¹, וְאִיתָא [מובא] בְּמִדְרַשׁ רַבָּה² שׁוֹר זֶה מְשׁוּחַ מִלְחָמָה
 3 כֵּהן שְׁהִי לֹו תַפְקִיד מִיּוֹחַד לְדַבְרֵי אֵל הֵעֵם בַּעַת הַיִּצִיָּאָה לְמַלְחָמָה, כְּכַתּוּב בְּתוֹרָה
 4 בְּפִרְשֵׁת שׁוֹפְטִים "וַהֲיָה בְּקִרְבְּכֶם אֵל הַמִּלְחָמָה וּנְגַשׁ הַכֵּהן וְדִיבֵר אֵל הָעָם".

5 ופירש רש"י: "וניגש הכהן, המשוח לכך
 6 והוא הנקרא משוח מלחמה"
 7 שְׁנֶאֱמַר³ בְּכוֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לֹו
 8 (וַיּוֹבֵן זֶה הַקֶּשֶׁר בֵּין "שׁוֹר" ל"משוח
 9 מלחמה" עַל-פִּי דְבָרֵי הַמִּדְרַשׁ
 10 רַבָּה שִׁיבֹא לְהִלְזֹן⁴ שׁוֹר זֶה יוֹסֵף
 11 (והכוונה ל - מְשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף⁵),
 12 שְׁעַל-פִּי־זֶה תּוֹבֵן שְׁיִכּוֹת
 13 הַפְּסוּק בְּכוֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לֹו
 14 לְעִנְיֵן מְשׁוּחַ מִלְחָמָה שְׁכֵן מִשִּׁיחַ
 15 נִקְרָא עַל שֵׁם הַמִּשִּׁיחַ בְּשֵׁמֶן וְהַמִּיּוֹ
 16 הַמִּיּוֹחַד לַתַּפְקִידוֹ, וְכֵן גַּם הַכֵּהן
 17 ה"משוח מלחמה" נִמְשַׁח וְנִתְמַנֵּה
 18 לַתַּפְקִיד זֶה בְּמִיּוֹחַד, וְלִכֵּן הַפְּסוּק "בְּכוֹר
 19 שׁוֹרוֹ הָדָר לֹו" מוֹבָא כְּהוֹכַחַה לְכַךְ
 20 ש"שׁוֹר זֶה מְשׁוּחַ מִלְחָמָה", חֲמֹר
 21 זֶה מְלֶךְ הַמְּשִׁיחַ (מְשִׁיחַ בֶּן
 22 דָּוִד⁶), שְׁנֶאֱמַר⁶ בְּמֶלֶךְ הַמִּשִּׁיחַ
 23 עֵינֵי רוֹכֵב עַל חֲמֹר, צֵאן אֱלוֹ
 24 יִשְׂרָאֵל, שְׁנֶאֱמַר⁷ עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 25 וְאַתְּנָה צֵאנִי צֵאן מִרְעִיתִי,
 26 וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה אֲמֹר גַּם כְּלָפִי בְּנֵי
 27 יִשְׂרָאֵל, (כְּמוֹ שְׁפָתוֹב בֵּיחַס לְבַנֵּי
 28 יִשְׂרָאֵל) הִנֵּה⁸ כְּעֵינֵי עֶבְדִים אֵל
 29 יָד אֲדוּגֵיהֶם כְּעֵינֵי שִׁפְחָה אֵל
 30 יָד גְּבֻרָתָהּ (כֵּן עֵינֵינוּ אֵל ה' אֱלוֹקֵינוּ
 31 עַד שִׁחְנוֹנוּ), הִרִי שְׁבַנֵי יִשְׂרָאֵל נִמְשְׁלוּ
 32 לְעַבְדֵי וּלְשִׁפְחָה.
 33 וְהָעִנְיֵן בְּזֶה⁹ הַמְּשַׁמְעוֹת הַפְּנִימִית
 34 שֶׁל דִּמּוּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְצֵאן וְלְעַבְד
 35 וּשְׁפָחָה הִיא, שְׁעַל-יְדֵי הָעֶבְדָּה
 36 הַרוּחָנִית בְּכַחֲנֵי צֵאן וְעֶבֶד
 37 וְשִׁפְחָה שְׁעִנֵינָה יְבוֹאֵר לְהִלְזֹן,
 38 שְׁזוּהִי עֲבוּדָתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל,
 39 אֲזִי וַיְהִי לִי שׁוֹר וַחֲמֹר,
 40 שְׁמִגְיָעִים לְגִלּוּי הַמְּשִׁיחַ שְׁהִרִי
 41 כְּאֲמֹר "שׁוֹר" רוֹמֵז לְמִשִּׁיחַ בֶּן יוֹסֵף
 42 ו"חֲמֹר" רוֹמֵז לְמִשִּׁיחַ בֶּן דָּוִד.

ביאור בדרך אפשר

43 דְּהִנֵּה, עֲבוּדָתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל הִיא בְּקַבְּלַת עַל, שְׁזוּהוּ יִסוּד
 44 הָעֶבְדָּה וְתַכְלִית הָעֶבְדָּה וּבִלְשׁוֹן רַבְּנֵי הַזֶּהן בְּסִפְרֵי הַתְּנַיָּא (פֶּרֶק מֵא)
 45 "רֵאשִׁית הָעֶבְדוּה וְעִקְרָה וְשִׁרְשָׁה... לְעוֹרֵר תַּחֲלָה הִיחֵא... מִקְבֵּל עֲלֵי מַלְכוּתוֹ
 46 לְהִיּוֹת מֶלֶךְ עֲלֵי וְלְעַבְדוֹ וְלְעִשׂוֹת רְצוֹנוֹ בְּכָל מִינֵי עֲבוּדַת עַבְד", דְּהִתְחַלַּת

47 וַיִּסוּד הָעֶבְדָּה הוּא בְּדִרְךָ
 48 עֶבֶד פְּשׁוּט, וְעַד שְׁמִגְיָעִים
 49 לְתַכְלִית הָעֶבְדָּה שְׁהִיא
 50 הָעֶבְדָּה דְּעֶבֶד נְאֻמָּן¹⁰. נוֹשֵׂא
 51 זֶה, עֲבוּדַת ה' בְּאֹפֶן שֶׁל "עַבְד פְּשׁוּט"
 52 ו"עַבְד נֶאֱמָן" מְבוֹאֵר בְּהַרְחָבָה בְּכַמְּה
 53 מֵאמָרִים ב"הַמְּשַׁח" (סִדְרַת מֵאמָרִים
 54 שְׁמַבְאֵר נוֹשֵׂאִים בְּחִסְדוֹת בְּהַמְּשִׁיחַ)
 55 "יוֹם טוֹב שֶׁל רֵאשׁ הַשָּׁנָה - תְּרַס"ו"
 56 וְנִקּוּדַת הַדְּבָרִים בְּאֹפֶן כְּלָלִי הִיא
 57 ש"עַבְד פְּשׁוּט" הוּא עַבְד שְׁמִסוּר
 58 לְאֲדוּנוֹ בְּמִסְרֵי מוֹחֲלַת וּמִמְלֵא אַחַר
 59 כָּל הַהוֹרָאוֹת שֶׁל הָאֲדוּן בְּדִיקוּנוֹת אֲבָל
 60 "עַבְד נֶאֱמָן" מְסוּר בְּרַמָּה אַחֲרַת לְגַמְרֵי
 61 שֶׁל הַתְּמַסְרוֹת עַד כִּי כַךְ שֶׁאֵין לוֹ שׁוּם
 62 רְצוֹנוֹת וְשׁוּם עֵינֵינִים מְשֻׁל כְּלָל וְכָל
 63 מִגְמַתוֹ הִיא לְמֵלֵא אֶת רְצוֹן אֲדוּנוֹ
 64 וְכֹאשֶׁר אֲדוּנוֹ מִתְעַנֵּג גַּם הוּא מְרַגֵּשׁ
 65 עוֹנֵג (כְּמִבּוֹאֵר שֵׁם בְּאִרְיוֹת פְּרִטִי
 66 הַהַבּוּלִים בֵּין הַדְּרוֹגוֹת הַשְּׁנוּת ב"עַבְד
 67 פְּשׁוּט" וּב"עַבְד נֶאֱמָן").

68 וּבְזֶה גּוֹפֵא בְּעֲבוּדַת קַבְּלַת עוֹל
 69 מַלְכוּת שָׁמַיִם עֲצֵמָה יֵשׁ דְּרוֹגוֹת שְׁנוֹת
 70 וְאֹפְנִים שׁוֹנִים וְשִׁנְיָה הָעֶבְדָּה
 71 דְּקַבְּלַת עַל כְּמוֹ שְׁהִיא
 72 בְּנִשְׁמוֹת דְּיִכְוֹרָא שֶׁל זְכֹר, וְהוּא
 73 בְּחִינַת עֶבֶד, וְשִׁנְיָה הָעֶבְדָּה
 74 דְּקַבְּלַת עַל כְּמוֹ שְׁהִיא
 75 בְּנִשְׁמוֹת דְּנוֹקְבָא שֶׁל נִקְבָּה,
 76 וְהוּא בְּחִינַת שִׁפְחָה. וְזוּהוּ גַם
 77 הָעִנְיֵן דְּצֵאן, שְׁגַם בְּזֶה
 78 מְרַמְזֵת עֲבוּדָה זֹו דְּקַבְּלַת עַל,
 79 דְּבִצְאָן כְּתִיב¹¹ כְּצֵאן לְטִבַּח
 80 יוֹבֵל, שְׁאֵין לְצֵאן שׁוּם
 81 רְצוֹנוֹת כְּלָל וְהוֹלְכַת הַכְּבִשָּׁה
 82 לְמִקּוֹם שְׁמוּלִיכִים אוֹתָהּ מִתּוֹךְ
 83 כְּנִיעָה מוֹחֲלַת וְלִכֵּן הִיא מְשֻׁל לְקַבְּלַת
 84 עוֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם תּוֹךְ בִּטּוּל הַרְצוֹנוֹת

בס"ד. שבת פרשת וישלח, י"ד כסלו, ה'תשח"י (הנחה בלתי מוגה)

1 וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים גו' וַיְהִי לִי שׁוֹר וַחֲמֹר
 2 צֵאן וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה¹, וְאִיתָא בְּמִדְרַשׁ
 3 רַבָּה² שׁוֹר זֶה מְשׁוּחַ מִלְחָמָה, שְׁנֶאֱמַר³ בְּכוֹר
 4 שׁוֹרוֹ הָדָר לֹו (וַיּוֹבֵן זֶה עַל-פִּי דְבָרֵי הַמִּדְרַשׁ
 5 רַבָּה לְהִלְזֹן⁴ שׁוֹר זֶה יוֹסֵף (מְשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף⁵),
 6 שְׁעַל-פִּי־זֶה תּוֹבֵן שְׁיִכּוֹת הַפְּסוּק בְּכוֹר שׁוֹרוֹ הָדָר
 7 לְעִנְיֵן מְשׁוּחַ מִלְחָמָה), חֲמֹר זֶה מְלֶךְ הַמְּשִׁיחַ
 8 (מְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד⁶), שְׁנֶאֱמַר⁶ עֵינֵי רוֹכֵב עַל חֲמֹר,
 9 צֵאן אֱלוֹ יִשְׂרָאֵל, שְׁנֶאֱמַר⁷ וְאַתְּנָה צֵאנִי צֵאן
 10 מִרְעִיתִי, וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה, (כְּמוֹ שְׁפָתוֹב) הִנֵּה⁸
 11 כְּעֵינֵי עֶבְדִים אֵל יָד אֲדוּגֵיהֶם כְּעֵינֵי שִׁפְחָה אֵל
 12 יָד גְּבֻרָתָהּ.
 13 וְהָעִנְיֵן בְּזֶה⁹, שְׁעַל-יְדֵי הָעֶבְדָּה בְּכַחֲנֵי צֵאן
 14 וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה, שְׁזוּהִי עֲבוּדָתָם שֶׁל
 15 יִשְׂרָאֵל, אֲזִי וַיְהִי לִי שׁוֹר וַחֲמֹר, שְׁמִגְיָעִים
 16 לְגִלּוּי הַמְּשִׁיחַ. דְּהִנֵּה, עֲבוּדָתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל הִיא
 17 בְּקַבְּלַת עַל, שְׁזוּהוּ יִסוּד הָעֶבְדָּה וְתַכְלִית
 18 הָעֶבְדָּה, דְּהִתְחַלַּת וַיִּסוּד הָעֶבְדָּה הוּא בְּדִרְךָ
 19 עֶבֶד פְּשׁוּט, וְעַד שְׁמִגְיָעִים לְתַכְלִית הָעֶבְדָּה
 20 שְׁהִיא הָעֶבְדָּה דְּעֶבֶד נְאֻמָּן¹⁰. וּבְזֶה גּוֹפֵא שִׁנְיָה
 21 הָעֶבְדָּה דְּקַבְּלַת עַל כְּמוֹ שְׁהִיא בְּנִשְׁמוֹת
 22 דְּיִכְוֹרָא, וְהוּא בְּחִינַת עֶבֶד, וְשִׁנְיָה הָעֶבְדָּה
 23 דְּקַבְּלַת עַל כְּמוֹ שְׁהִיא בְּנִשְׁמוֹת דְּנוֹקְבָא, וְהוּא
 24 בְּחִינַת שִׁפְחָה. וְזוּהוּ גַם הָעִנְיֵן דְּצֵאן, שְׁגַם בְּזֶה
 25 מְרַמְזֵת עֲבוּדָה זֹו דְּקַבְּלַת עַל, דְּבִצְאָן כְּתִיב¹¹
 26 כְּצֵאן לְטִבַּח יוֹבֵל, שְׁאֵין לְצֵאן שׁוּם רְצוֹנוֹת כְּלָל
 27 וְהוֹלְכַת לְמִקּוֹם שְׁמוּלִיכִים אוֹתָהּ, וְזוּהוּ גַם שְׁצֵאן

(1) ריש פרשתנו (ל, ד). (2) ב"ר פעה"ו, ו. (3) ברכה לג, יז. (4) פסקא יב. (5) ראה פדר"א פ"ט. זח"ג רנב, א. (6) זכרי"ט, ט. (7) יחזקאל לד, לא. (8) תהלים קכג, ב. (9) ראה תו"ח פרשתנו מ, סע"ב ואילך. (10) ראה תו"ח ויקהל תקפת, ב ואילך (בהוצאה החדשה - ח"ב שצו, א ואילך). המשך תרס"ו ס"ע שח ואילך. (11) ישעי' נג, ז.

וישלה יעקב מלאכים גו'

ביאור בדרך אפשר

1 האישיים, וְזֶה גַם שְׂצָאן הוּא מְלִשׁוֹן צְאִי¹², כְּמוֹ שְׁפָתוֹב¹³
 2 צְאִי לָךְ בְּעֵקְבוֹת הַצֹּאן, בדומה ללשון הכתוב צְאִינָה
 3 וּרְאִינָה¹⁴, דְּצְאִינָה המשמעות הרוחנית של היציאה בה מדובר
 4 בפסוקים אלו הוא עֲנִין הַיְצִיאָה מַעְצָמוֹ מגדרי המציאות של האדם
 5 ומההגבלות האישיות שלו וּמְכַל
 6 עֲנִינָיו, אֲזַ עַר גִּיִּט אַרְוִיס 1
 7 פּוֹן זִיף אוֹן פּוֹן אֲלַע זִינַע 2
 8 עֲנִינִים [שיוצא מעצמו ומכל 3
 9 העניינים שלו], בֶּאֱפֵן שֶׁל קִבְּלַת 4
 10 עַל מַלְכוּת שְׁמִים תוֹךְ וִיתוֹר עַל כֹּל 5
 11 הָעֲנִינִים והרצונות האישיים בְּלִי 6
 12 שׁוּם טַעַם וְדַעַת תוֹךְ הַתְּעַלְמוֹת 7
 13 מִשְׁקִילִים וְחִיּוּבִים הַגִּיּוּנִים, וְעַל- 8
 14 יְדִי-זֶה שהאדם מקבל על עצמו עול 9
 15 מַלְכוּת שְׁמִים תוֹךְ הַתְּבַטְלוֹת מוֹחַלְטַת 10
 16 וויתור מלא על כל הרצונות והעניינים 11
 17 האישיים שלו נַעֲשִׂית הַיְצִיאָה 12
 18 וההתעלות מְכַל הָעֲנִינִים 13
 19 שְׁבִסְדֵּר הַשְּׁתַּלְשׁוּלוֹת סדר 14
 20 היחידה של האור האלוקי מלמעלה 15
 21 למטה בצורה הדרגתית מדרגה לדרגה 16
 22 שקשורות זו בזו כטבעות של שלשלת 17
 23 (שרשרת), שְׁזָהוּ עֲנִין (צאינה, ועל 18
 24 ידי זה -) וּרְאִינָה, דְּקָאִי הביטוי 19
 25 "וראינה" עַל גְּלוּי אֲלָקוֹת 20
 26 שְׁלַמְעֵלָה מסדר 21
 27 הַשְּׁתַּלְשׁוּלוֹת, וְגְלוּי זֶה מאור 22
 28 אלוקי שלמעלה מסדר השתלשלות 23
 29 מִמְּשִׁיכִים גַּם לְמַטָּה בְּסִדֵּר 24
 30 הַשְּׁתַּלְשׁוּלוֹת. וְהִינּוּ שְׁעַל-יְדֵי 25
 31 הָעֵבֹדָה דְּצֹאן וְעַבְד 26
 32 וְשִׁפְחָה, שְׁזָהוּ הָעֵבֹדָה 27
 33 לְצִאת מַעְצָמוֹ בְּדֶרֶךְ קִבְּלַת 28
 34 עַל, אֲזִי וְיָהִי לִי שׁוֹר וְחִמּוֹר, 29
 35 שְׁזוֹכִים לְגְלוּי דְלַעֲתִיד לְבֹא. 30
 36 וְזָהוּ¹⁵ שְׁשֵׁלַח יַעֲקֹב לְהוֹדִיעַ 31
 37 לַעֲשׂוֹ, אֲשֶׁר עַבְד עֲבוֹדָתוֹ 32
 38 עֲשָׂרִים שָׁנָה בְּבֵית לָבָן וַיְבַרֵר 33
 39 שָׁם כָּל הַיְבֻרִים כּוֹ' מְבוֹאֵר 34
 40 בחסידות שהעולם הזה הגשמי 35
 41 והנבראים שבו נבראו כך שהטוב והרע מעורבים בהם יחד ועל האדם לברר 36
 42 ולהפריד את הטוב מהרע ועבודה זו נקראת "עבודת הביורויים" שתכליתה 37

ביאור בדרך אפשר

43 הוא להעלות את הטוב לקרושה ו"עבודת הביורויים" של יעקב אבינו בעשרים
 44 שנות שהותו בבית לבן הייתה בְּבַחֲנֵינָת צֹאן וְעַבְד וְשִׁפְחָה שכאמור
 45 כל שלושת הדברים הללו מורים על קבלת עול מלכות שמים וביטול הרצונות
 46 האישיים, וְעַל-יְדֵי-זֶה לאחר שסיים לברר את כל הביורויים - וְיָהִי לִי
 47 שׁוֹר וְחִמּוֹר, היינו שהשלים את כל
 48 ההכנות הדרושות לגאולה.
 49 וְהָיָה בֵּינָן שְׁתַּתְּוָה הִיא 1
 50 נִצְחִית¹⁶, וְכִמּוֹ שְׁמִיבֵיא רַבְּנוּ 2
 51 הַזְּקֵן¹⁷ בספר התניא עֲנִין זֶה 3
 52 שהתורה היא נצחית בְּבֹאוֹר מָה 4
 53 שְׁפָתוֹב¹⁸ כִּי קְרוֹב אֲלֵיךְ 5
 54 הַדְּבָר קִיּוֹם הַתּוֹרָה וְהַמְצוּת מְאֹד 6
 55 (כפיך וכלבכך לעשותו - בדיבור, 7
 56 במחשבה ובמעשה), דְּקָאִי הפסוק 8
 57 האומר שהדבר קרוב "אליך" מתייחס 9
 58 עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, 10
 59 גַּם הַפְּחוּתִים, שְׁגַם לְהֵם 11
 60 קְרוֹב הַדְּבָר מְאֹד, מְאֹד 12
 61 דְּיִיָּקָא, וכיוון שהתורה היא נצחית 13
 62 הָרִי מִיּוֹבֵן שְׁלֵכַל אֶחָד וְאֶחָד 14
 63 מִיִּשְׂרָאֵל קְרוֹב מְאֹד לְהִגִּיעַ 15
 64 לְבַחֲנֵינָת צֹאן וְעַבְד וְשִׁפְחָה, 16
 65 וְעַל-יְדֵי-זֶה וְיָהִי לִי שׁוֹר 17
 66 וְחִמּוֹר, זֶה מְלָךְ הַמְּשִׁית. 18
 67 וְצָרִיף לְהִבִּין אֵיךְ אֲפֹשֶׁר 19
 68 לְהִגִּיעַ לְזֶה לעבוד את ה' בקבלת 20
 69 עול מוחלטת (בבחנית "צאן" ו"עבד" 21
 70 ו"שפחה"), הָרִי בְּזִמְן הַגְּלוּת 22
 71 וְשָׁנָם כְּמָה הַעֲלָמוֹת 23
 72 וְהַסְתָּרִים, וּבְכַרְט בְּדָרָא 24
 73 דְּעַקְבָּתָא דְּמִשְׁיָחָא בדורו של 25
 74 עקבות המשיח, כלומר לקראת סוף 26
 75 הגלות כאשר בקרוב נשמע את עקבות 27
 76 רגליו של המשיח שְׁהַחֲשֵׁף כְּפוּל 28
 77 וּמְכַפֵּל, וְאֵיךְ אֲפֹשֶׁר לְכַל 29
 78 אֶחָד וְאֶחָד לעבוד את ה' בקבלת 30
 79 עול מלכות שמים ברמה כזו ועל ידי 31
 80 כִּד לְהִגִּיעַ לְגְלוּי דְחִמּוֹר זֶה 32
 81 מְלָךְ הַמְּשִׁית והרי לכאורה זו 33
 82 עבודה בדרגה גבוהה?
 83 אֵךְ פְּלָלוֹת הָעֲנִין הוּא, כְּמֵאֲמָר¹⁹ 34
 84 הלכה ברמב"ם אשר בסוף הגלות, כּבּוֹא זִמְן הַגְּאוּלָּה וְיִשְׂרָאֵל עוֹשִׂים 35

(12) ראה תו"א ויצא כג, ג. תו"ח ויצא לח, ב. שם פרשתנו לט, ג ואילך. אוה"ת פרשתנו רכת, א. (13) שה"ש א, ח. (14) שם ג, יא. (15) ראה בכ"ז תו"א ריש פרשתנו. תו"ח פרשתנו שם. וראה לקו"ש ח"א ע' 69. חכ"ה ע' 368. (16) תניא רפי"ז. (17) שם פי"ז ואילך. (18) נצבים ל, יד. (19) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 תְּשׁוּבָה וּמִידָה הֵם נִגְאָלִים, וְהִינּוּ, דְּמִבְּלֵי הַבֵּט עַל כָּל
 2 הַהֶעֱלָמוֹת וְהִסְתָּרִים כּו', וְהַקְּשִׁים הַרוּחָנִים שְׂקִימִים בּוֹמֵן הַגְּלוּת,
 3 הִנֵּה עַל-יְדֵי הַתְּשׁוּבָה אֶפְשָׁר לְפַעַל מִידָה אֶת הַגְּאוּלָּה.
 4 אֲמַנְם זֶה גּוֹפֵא צְרִיף לְהִבִּין, הִרִי תְּשׁוּבָה יְכוּלָה לְהִיֹּת "בְּשַׁעֲתָא
 5 חֲדָא וּבְרַגְעָא חֲדָא", הִינּוּ בְּמַעֲבַר חֲדָא
 6 וְקִדְוֹנִי, וְנִשְׁאַלְתָּ הַשְּׂאֵלָה: אֵיף
 7 אֶפְשָׁר בְּרַגְעָא חֲדָא לְהַפְּךָ מִן
 8 הַקְּצָה אֶל הַקְּצָה, אֶפְשָׁר
 9 מִבְּחִינַת עֵמָק תַּחַת מַצַּב נַחוּת
 10 וְיִרְדּוּ מֵאֵד יִגְיעוּ לְעֵמָק רוּם מַצַּב
 11 גְּבוּהָ מֵאֵד, וְעוֹד לְמַעְלָה יִתֵּר
 12 לֹא רַק "עוֹמֵק רוּם", הִינּוּ גְּבוּהָ
 13 שְׁלֵעוֹמַת "עוֹמֵק תַּחַת", אֵלֵא גְּבוּהָ
 14 וְרַמְהָ רִחוּתִית גְּבוּהָהּ שְׁלֵא בְּעֵרַךְ
 15 לְנַחִיתוֹת שְׁהִיתָה לְפָנֵי הַתְּשׁוּבָה?
 16 (ב) וְיִוְבֵן זֶה בְּהִקְדָּיִם מַה
 17 שְׂמִבְּרַכִּים²⁰ שׁוֹשׁ תְּשִׁישׁ
 18 וְתִגַּל הַעֲקָרָה בְּקַבּוּץ בְּנֵיהָ
 19 לְתוֹכָהּ בְּשִׂמְחָה, וְצְרִיף
 20 לְהִבִּין²¹, יֵשׁ לִידֵיק בְּנוֹסַח הַבְּרִכָּה:
 21 הֲלֹא עֲנִין הַשְּׂמִחָה הוּא מִצַּד
 22 הַבְּנִיִם, כְּמוֹ שְׂכָתוּב²² אִם
 23 הַבְּנִיִם שְׂמִחָה, וּמֵאַחַר שְׁהִיא
 24 עֲקָרָה, אֵיף שִׁיף שְׁהִינָה
 25 אֶצְלָה עֲנִין הַשְּׂמִחָה וּמַה פֶּשֶׁר
 26 הַבְּרִכָּה "שׁוֹשׁ תְּשִׁישׁ וְתִגַּל" (תַּשְׁמַח)
 27 הַעֲקָרָה? וְגַם צְרִיף לְהִבִּין
 28 שְׁהִירִי זֹו סְתִירָה מִיַּנְיָה וּבִיָּה,
 29 דְּמֵאַחַר שְׁהִיא עֲקָרָה, כִּיֵּצֵד
 30 שִׁיף אֶצְלָה הַעֲנִין דְּקִיבּוּץ
 31 בְּנֵיהָ וְהוּי מְנוֹסַח הַבְּרִכָּה מִשְׁמַע
 32 שְׂ"קִיבּוּץ בְּנֵיהָ" הוּא הַגּוֹרֵם לְשִׁמְחָה?
 33 וְיִוְבֵן עַל-פִּי מַה שְּׂאָמַר
 34 יִשְׁעִיָּהוּ, נִבְיָא הַגְּאֻלָּה, בְּעֲנִין
 35 הַגְּאֻלָּה הַעֲתִידָה, רְנִי עֲקָרָה
 36 לֹא יִלְדָה²³, וּפְרִיף וּמִקְשִׁים
 37 בְּמִקְרָא²⁴ מִשׁוּם דְּלֹא יִלְדָה
 38 רְנִי (בְּתַמִּיָּהָ) וְכִי מִשׁוּם שְׁלֵא
 39 יִלְדָה עֲלֵיהָ לְרִנָּה? וּמִשְׁנֵי וּמִתְרַצִּים,
 40 רְנִי, כְּנִסְתָּ יִשְׂרָאֵל וְתִשְׁמַחֵי עַל
 41 כִּךְ שֶׁאֵת שְׁדוּמָה לְאִשָּׁה עֲקָרָה

שְׁלֵא יִלְדָה בְּנִים לְגִיָּהֲנָם כְּוֹתִיכּוֹ כְּמוֹתְכֶם (כְּמוֹ אֲמוֹת
 הָעוֹלָם שִׁילֻדִים לִידוֹת לֹא רְצוּיֹת, כְּפִי שִׁיבּוּאֵר לְהִלּוֹק).
 וְהַעֲנִין בְּזֶה הַמְּשַׁמְעוֹת שֶׁל "לִידָה" לֹא רְצוּיָה בְּעַבְדוֹת הָאָדָם הִיא,
 דְּהִנֵּה, יֵשׁ תּוֹלְדוֹת בְּקִדְשָׁה וְיֵשׁ תּוֹלְדוֹת בְּלַעֲמַת זֶה.
 תּוֹלְדוֹת בְּקִדְשָׁה הֵם הַמִּדּוֹת
 הַרְגִּישׁוֹת הַנְּמַשְׁכוֹת מֵהַשְּׁכַל כְּמִבּוּאֵר
 בְּסִפְרֵי הַתְּנַיָּא (פֶּרֶק ג') "וְהַמִּדּוֹת הֵן
 אֲהַבַת ה' וּפְחָדוֹ... וְחִכְמָה בִּינָה וְדַעַת
 נִקְרָאוֹת אֲמוֹת (כְּמוֹ אֲמֵהוֹת) וּמִקּוֹר
 לְמִדּוֹת כִּי הַמִּדּוֹת הֵן תּוֹלְדוֹת חִבֵּי",
 וְהוֹלְדוֹת הַמִּדּוֹת הִיא בְּעִיקְרָא מִצַּד
 הַבְּיָנָה, כְּמוֹ שְׂכָתוּב בְּלֹאָה כִּי
 יִלְדָתִי לֹו שְׂשָׂה בְּנִיִם²⁵ רְמֹז
 לְשֵׁשׁ הַמִּדּוֹת (הַעֲלִיּוֹנוֹת - חֲסֵד,
 גְּבוּרָה, תְּפָאֵרַת, נְצִיחָה, הוֹד, יִסּוּד שִׁישׁ
 דּוֹגְמָתָן בְּנַפְשׁ הָאָדָם) לֹאָה הוּא
 עֲנִין הַהֶתְבּוֹנְנוֹת בְּשִׁכּוֹל
 הַ"מּוֹלִידָה" אֵת הַמִּדּוֹת, כְּמוֹ
 שְׂכָתוּב²⁶ וְשֵׁם הַגְּדוּלָּה לֹאָה,
 הַגְּדוּלָּה הִיא גְּדוּלָּה, בְּחִינַת
 בִּינָה (כִּיּוּן שַׁעֲשֵׁר הַסְּפִירוֹת
 הַעֲלִיּוֹנוֹת (הַשְּׁכַל וְהַמִּדּוֹת) רְמוּזוֹת
 בְּשֵׁם הוֹי, כְּמִבּוּאֵר בְּאֵגְרַת הַתְּשׁוּבָה
 שְׁבַסְפֵר הַתְּנַיָּא (פֶּרֶק ד'): "... הַיּוֹרֵד
 שְׁהִיא בְּחִינַת נִקּוּדָה לְכַד מְרֻמּוֹת
 לְחַכְמָתוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁהִיא בְּבַחֲבִינַת הָעֵלִם
 וְהַסְתֵּר קוֹדֵם שְׁבָאָה לְבַחֲבִינַת הַתְּפִשּׁוּת
 וְגִילּוֹי הַהִשְׁגָּה וְהַהֲבִנָּה... וְאַחַר שְׁבָאָה
 לְבַחֲבִינַת הַתְּפִשּׁוּת וְגִילּוֹי הַהִשְׁגָּה
 וְהַהֲבִנָּה (בִּינָה)... נִכְלַלַת וְנִרְמְזוֹת בְּאוֹת
 הִיא שִׁישׁ לֵה בְּחִינַת הַתְּפִשּׁוּת
 לְרוּחָב... וְגַם לְאוּרִין שְׁעַל-יְדָה עַל
 יְדֵי הַבִּינָה נּוֹלְדוֹת הַמִּדּוֹת,
 שְׁלִכְנָן נִקְרָאוֹת הַבְּיָנָה אִם
 הַבְּנִיִם (שְׂמִחָה) כִּי הִיא הַמּוֹלִידָה
 אֵת הַמִּדּוֹת שְׁהֵם תּוֹלְדוֹת הַשְּׁכַל²⁷,
 וְהִינּוּ, דְּכֹאֶפְשָׁר מִתְּבוּנָן בְּגִדְלַת
 הַנִּיָּן וְכִן מִתְּבוּנָן בְּטוֹב הַנִּיָּן
 וְחִסְדוֹ עֲמָנוּ שְׁבַגְלָל כֹּל אֵלֵה רְאוּי
 לְהַתְקַרֵּב לְקִדּוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֲזִי
 מִתְּעוֹרֵר בְּאַהֲבָה לְאַלְקוֹת,
 וְהִינּוּ עוֹשִׂים תְּשׁוּבָה וּמִידָה הֵם נִגְאָלִים, וְהִינּוּ,
 דְּמִבְּלֵי הַבֵּט עַל כָּל הַהֶעֱלָמוֹת וְהִסְתָּרִים כּו',
 הִנֵּה עַל-יְדֵי הַתְּשׁוּבָה אֶפְשָׁר לְפַעַל מִידָה אֶת
 הַגְּאוּלָּה. אֲמַנְם זֶה גּוֹפֵא צְרִיף לְהִבִּין, אֵיף
 אֶפְשָׁר בְּרַגְעָא חֲדָא לְהַפְּךָ מִן הַקְּצָה אֶל הַקְּצָה,
 אֶפְשָׁר מִבְּחִינַת עֵמָק תַּחַת יִגְיעוּ לְעֵמָק רוּם, וְעוֹד
 לְמַעְלָה יִתֵּר.
 (ב) וְיִוְבֵן זֶה בְּהִקְדָּיִם מַה שְּׂמִבְּרַכִּים²⁰ שׁוֹשׁ
 תְּשִׁישׁ וְתִגַּל הַעֲקָרָה בְּקַבּוּץ בְּנֵיהָ
 לְתוֹכָהּ בְּשִׂמְחָה, וְצְרִיף לְהִבִּין²¹, הֲלֹא עֲנִין
 הַשְּׂמִחָה הוּא מִצַּד הַבְּנִיִם, כְּמוֹ שְׂכָתוּב²² אִם
 הַבְּנִיִם שְׂמִחָה, וּמֵאַחַר שְׁהִיא עֲקָרָה, אֵיף שִׁיף
 שְׁהִינָה אֶצְלָה עֲנִין הַשְּׂמִחָה. וְגַם צְרִיף לְהִבִּין
 שְׁהִירִי זֹו סְתִירָה מִיַּנְיָה וּבִיָּה, דְּמֵאַחַר שְׁהִיא
 עֲקָרָה, כִּיֵּצֵד שִׁיף אֶצְלָה הַעֲנִין דְּקִיבּוּץ בְּנֵיהָ.
 וְיִוְבֵן עַל-פִּי מַה שְּׂאָמַר יִשְׁעִיָּהוּ, נִבְיָא הַגְּאֻלָּה,
 בְּעֲנִין הַגְּאֻלָּה הַעֲתִידָה, רְנִי עֲקָרָה לֹא יִלְדָה²³,
 וּפְרִיף בְּמִקְרָא²⁴ מִשׁוּם דְּלֹא יִלְדָה רְנִי
 (בְּתַמִּיָּהָ), וּמִשְׁנֵי רְנִי, כְּנִסְתָּ יִשְׂרָאֵל שְׁדוּמָה
 לְאִשָּׁה עֲקָרָה שְׁלֵא יִלְדָה בְּנִים לְגִיָּהֲנָם כְּוֹתִיכּוֹ
 (כְּמוֹ אֲמוֹת הָעוֹלָם). וְהַעֲנִין בְּזֶה, דְּהִנֵּה, יֵשׁ
 תּוֹלְדוֹת בְּקִדְשָׁה וְיֵשׁ תּוֹלְדוֹת בְּלַעֲמַת זֶה.
 תּוֹלְדוֹת בְּקִדְשָׁה הֵם הַמִּדּוֹת הַנְּמַשְׁכוֹת מִצַּד
 הַבְּיָנָה, כְּמוֹ שְׂכָתוּב בְּלֹאָה כִּי יִלְדָתִי לֹו שְׂשָׂה
 בְּנִיִם²⁵, לֹאָה הוּא עֲנִין הַהֶתְבּוֹנְנוֹת, כְּמוֹ
 שְׂכָתוּב²⁶ וְשֵׁם הַגְּדוּלָּה לֹאָה, הַגְּדוּלָּה הִיא
 גְּדוּלָּה, בְּחִינַת בִּינָה, שְׁעַל-יְדָה נּוֹלְדוֹת הַמִּדּוֹת,
 שְׁלִכְנָן נִקְרָאוֹת הַבְּיָנָה אִם הַבְּנִיִם (שְׂמִחָה)²⁷,
 וְהִינּוּ, דְּכֹאֶפְשָׁר מִתְּבוּנָן בְּגִדְלַת הַנִּיָּן בְּטוֹב הַנִּיָּן
 וְחִסְדוֹ עֲמָנוּ אֲזִי מִתְּעוֹרֵר בְּאַהֲבָה לְאַלְקוֹת,
 וְהִינּוּ עוֹשִׂים תְּשׁוּבָה וּמִידָה הֵם נִגְאָלִים, וְהִינּוּ,
 דְּמִבְּלֵי הַבֵּט עַל כָּל הַהֶעֱלָמוֹת וְהִסְתָּרִים כּו',
 הִנֵּה עַל-יְדֵי הַתְּשׁוּבָה אֶפְשָׁר לְפַעַל מִידָה אֶת
 הַגְּאוּלָּה. אֲמַנְם זֶה גּוֹפֵא צְרִיף לְהִבִּין, אֵיף
 אֶפְשָׁר בְּרַגְעָא חֲדָא לְהַפְּךָ מִן הַקְּצָה אֶל הַקְּצָה,
 אֶפְשָׁר מִבְּחִינַת עֵמָק תַּחַת יִגְיעוּ לְעֵמָק רוּם, וְעוֹד
 לְמַעְלָה יִתֵּר.

(20) בנוסח ברכת שבע ברכות. (21) בהבא לקמן ראה ד"ה שוש תשיש כסה"מ תרנ"ז ע' רצה ואילך (וראה בשיחה שלאחרי המאמר שכנראה מיוסד הוא על ד"ה כי בוועליך לאדמו"ר הצ"צ (ראה אוה"ת נ"ך ח"ב ע' תתטו ואילך), ואדמו"ר מהר"ש (ראה סה"מ תרל"ד ע' רצט ואילך)). (22) תהלים קיג, ט. (23) ישעי' נד, א. (24) ברכות יו"ד, א. (25) ויצא ל, כ. (26) שם כט, טז. (27) ראה פרדס שער ערכי הכינוים ערך אם הבנים. וראה תו"ח ויצא כט, ב. אוה"ת חנוכה רחצ, ב. ועוד.

ביאור בדרך אפשר

1 וכאשר מתבונן בענין רוממותו יתברך עד כמה הקדוש-ברוך-
 2 הוא רם ונישא ונעלה אַזי מתעורר בִּירְאָה שְׁנוּפְלֵת עָלָיו אִימָה
 3 וַפְחַד מפני הרוממות ("יראת הרוממות"), וְכֵן הוּא בְּשָׂאֵר הַמַּדּוֹת
 4 (שְׁפָלְלוּתָם הֵם אֲהָבָה וִירְאָה ושאר המידות הן ענפי האהבה וענפי
 5 היראה, כמבואר בתניא פרק ג)
 6 שְׁנוּלְדוֹת מֵהַבִּינָה, שֶׁהֵן 1
 7 הַתּוֹלְדוֹת דִּקְדוּשָׁה. 2
 8 אָמְנָם, בְּכַדִּי שִׁיְהִי עֵנִין 3
 9 הַבְּחִירָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב²⁸ רְאֵה 4
 10 נַתַּתִּי לְפָנֶיךָ אֶת הַחַיִּים וְאֵת 5
 11 הַטּוֹב גּו' וּבַחֲרַף בַּחַיִּים, לְכֵן 6
 12 יִשְׁנָם גַּם מִדּוֹת ב'לְעַמַּת זֶה'²⁸ 7
 13 בצד הסיטרא אחרא שהיא היפך
 14 הקדושה, כְּדִי שְׂאֵף-עַל-פִּי-כֵן 8
 15 למרות שכל מה שיש בקדושה ישנו גם
 16 (להבדיל) ב'לעומת זה' יְהִיָּה 9
 17 וּבַחֲרַף בַּחַיִּים שְׁכֵן אִם אִם נִדְרַשׁ 10
 18 לבחור בין שני דברים שאינם שקולים
 19 ושווים אלא לאחד מהם יש יתרון ברור
 20 ומוכח, אִין זו בחירה חופשית. וְגַם
 21 הַמַּדּוֹת ד'לְעַמַּת זֶה' רַגְשׁוֹת של
 22 אהבה ויראה וכד' כלפי דברים לא
 23 רצויים נוֹלְדוֹת באותו התליך שבו
 24 "נוולדות" המידות בצד הקדושה -
 25 מֵהַהֲתַבּוֹנְנוֹת דְּבִינָה, דְּכֹאֲשֶׁר
 26 האדם מתבונן במוחו ושכלו בְּעֵנִין
 27 תַּעֲנוּגֵי הָעוֹלָם כּו', אַזִּי
 28 מִתְעוֹרֵר בליבו בַּתְּאוּהָ וְאֲהָבָה
 29 זָרָה, וְכֹאֲשֶׁר מִתְבּוֹנֵן בְּעֵנֵינִים
 30 הַמְּבִיאִים אֶת הִירְאָה, כְּמוֹ
 31 דאגות הפרנסה ומחשבות פֶּן יִחְסַר
 32 לַחֲמוֹ²⁹ וְכַדּוּמָה, אַזִּי נִתְעוֹרֵר
 33 בִּירְאָה זָרָה פחד לא רצוי, וְכֹמוֹ
 34 כֵּן בְּשָׂאֵר הַמַּדּוֹת הַרְעוֹת
 35 (שְׁפָלְלוּתָן הֵן אֲהָבָה וִירְאָה
 36 זָרוֹת ושאר המידות הן "ענפים" של
 37 האהבה והיראה) שְׁנוּלְדוֹת
 38 מֵהַבִּינָה, וְהֵם הַתּוֹלְדוֹת
 39 ד'לְעַמַּת זֶה'.
 40 וְזֶהוּ הַפִּירוּשׁ הַפְּנִימִי בְּרַבְרֵי הַגִּמְרָא
 41 עַל הַפְּסוּק רַנִּי עֲקָרָה לֹא יִלְדָה
 42 ולכאורה נשאלה השאלה איך ייתכן
 43 שהעקרונות וחוסר הלידה יהיו גורם

ביאור בדרך אפשר

לשמחה? אלא, דְּכִיּוֹן שְׁלֹא יִלְדָה בְּנִים לַגִּיהֵנִם כְּפוֹתִייהוּ
 דְּאוֹמְרוֹת הָעוֹלָם, הִינֵנוּ, שְׂאִין לוֹ לְאָדָם הַעוֹבֵד אֶת ה' אֲהָבָה
 וִירְאָה זָרוֹת אלא מוחו ושכלו "מוליכים" רק אהבת ה' ויראת ה', הִנֵּה
 מַצֵּד זֶה הָרִי הוּא בְּשִׂמְחָה.

ג) וְהִנֵּה הַדֶּרֶךְ לְהַגִּיעַ לְזֶה

שִׁיְהִי בְּטוֹחַ אֲשֶׁר לֹא יְהִיּוּ
 לוֹ תּוֹלְדוֹת ד'לְעַמַּת זֶה',
 כלומר, הדרך לודא שלא להגיע לירי
 אהבה ויראה לדברים זרים ובלתי
 רצויים, והשכל "יוליד" ועורר רק
 רגשות חיוביים של אהבת ה' ויראת ה'
 וכד' הוּא מֵה שֶׁכָּתוּב³⁰ כִּי
 בְּעֵלְיָךְ עֲשִׂיךָ ה' צְבֹאוֹת שְׁמוֹ, לְפִי
 פְּשׁוּטוֹ פִּירוּשׁ הַכְּתוּב הוּא כִּיּוֹן שֶׁהֶאֱדוּק
 וְהַבְּעֵלִים שֶׁל כְּנַסַּת יִשְׂרָאֵל הוּא הַקְּב"ה
 מִי יַעֲמֹד כְּגִדּוֹ. וּלְפִי הַדֶּרֶךְ, וְאָמְרוּ
 רְבוֹתֵינוּ ז"ל³¹ אִין הָאִשָּׁה
 כּוֹרֶתת בְּרִית שֶׁל נִאֲמָנוֹת אֲלֵא
 לְמִי שֶׁעֲשָׂאָה כְּלִי ("בועליך"),
 דְּאִשָּׁה קָאִי עַל כְּנַסַּת יִשְׂרָאֵל
 בְּאוֹפֵן כְּלִי וְעַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד
 מִיִּשְׂרָאֵל בְּאוֹפֵן פְּרִטִי, שְׁכּוֹרֶת
 בְּרִית שֶׁל נִאֲמָנוֹת וְהַתְּסִירוֹת לְמִי
 שֶׁעֲשָׂאוּ כְּלִי הוּא הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ
 הוּא ("בועליך עושיך"), הִינֵנוּ
 שֶׁנַּעֲשֶׂה כְּלִי לְאֵלֶקוֹת.
 וְהַעֲנֵן בְּזֶה בְּעִבּוּדֵי ה', דְּהִנֵּה
 כְּתִיב³² בְּאֵר חֲפְרוּהָ שְׂרִים,
 שְׂרִים הֵם הָאֲבוֹת³³, אֲבָרְהָם
 יִצְחָק וְיַעֲקֹב, אֲבוֹת הָעוֹלָם,
 וְהֵם הַחּוֹפְרִים בְּאֵר, דְּכֹשֶׁם
 שֶׁהַבְּאֵר הוּא מְעֵן וּמְקוֹר
 חַיִּים שְׁנוֹבֵעַ מִתְּתָא לְעֵילָא
 מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה, דְּכֹאֲשֶׁר מְסִירִים
 אֶת הַדְּבָרִים הַמּוֹנְעִים,
 מְכַסִּים מְעַלְמִים וּמְסִתִּירִים
 אֶת נְבִיעַת הַמַּיִם, אַזִּי הוּא הַמַּעֲיִן,
 מְקוֹר הַמַּיִם נוֹבֵעַ בְּתַקָּה גְּדוֹלָה,
 כְּךָ גַם בְּרוּחֵנוֹת - הָאֲבוֹת

1 וכאשר מתבונן בענין רוממותו יתברך אַזִּי
 2 מִתְעוֹרֵר בִּירְאָה שְׁנוּפְלֵת עָלָיו אִימָה וַפְחַד, וְכֵן
 3 הוּא בְּשָׂאֵר הַמַּדּוֹת (שְׁפָלְלוּתָם הֵם אֲהָבָה
 4 וִירְאָה) שְׁנוּלְדוֹת מֵהַבִּינָה, שֶׁהֵן הַתּוֹלְדוֹת
 5 דִּקְדוּשָׁה. אָמְנָם, בְּכַדִּי שִׁיְהִי עֵנִין הַבְּחִירָה, כְּמוֹ
 6 שֶׁכָּתוּב²⁸ רְאֵה נַתַּתִּי לְפָנֶיךָ אֶת הַחַיִּים וְאֵת
 7 הַטּוֹב גּו' וּבַחֲרַף בַּחַיִּים, לְכֵן יִשְׁנָם גַּם מִדּוֹת
 8 ב'לְעַמַּת זֶה', כְּדִי שְׂאֵף-עַל-פִּי-כֵן יְהִיָּה וּבַחֲרַף
 9 בַּחַיִּים. וְגַם הַמַּדּוֹת ד'לְעַמַּת זֶה' נוֹלְדוֹת
 10 מֵהַהֲתַבּוֹנְנוֹת דְּבִינָה, דְּכֹאֲשֶׁר מִתְבּוֹנֵן בְּעֵנִין
 11 תַּעֲנוּגֵי הָעוֹלָם כּו', אַזִּי מִתְעוֹרֵר בַּתְּאוּהָ וְאֲהָבָה
 12 זָרָה, וְכֹאֲשֶׁר מִתְבּוֹנֵן בְּעֵנֵינִים הַמְּבִיאִים אֶת
 13 הִירְאָה, כְּמוֹ פֶּן יִחְסַר לַחֲמוֹ²⁹ וְכַדּוּמָה, אַזִּי
 14 נִתְעוֹרֵר בִּירְאָה זָרָה, וְכֹמוֹ כֵּן בְּשָׂאֵר הַמַּדּוֹת
 15 הַרְעוֹת (שְׁפָלְלוּתָן הֵן אֲהָבָה וִירְאָה זָרוֹת)
 16 שְׁנוּלְדוֹת מֵהַבִּינָה, וְהֵם הַתּוֹלְדוֹת ד'לְעַמַּת זֶה'.
 17 וְזֶהוּ רַנִּי עֲקָרָה לֹא יִלְדָה, דְּכִיּוֹן שְׁלֹא יִלְדָה בְּנִים
 18 לַגִּיהֵנִם כְּפוֹתִייהוּ דְּאוֹמְרוֹת הָעוֹלָם, הִינֵנוּ, שְׂאִין
 19 לוֹ אֲהָבָה וִירְאָה זָרוֹת, הִנֵּה מַצֵּד זֶה הָרִי הוּא
 20 בְּשִׂמְחָה.

ג) וְהִנֵּה הַדֶּרֶךְ לְהַגִּיעַ לְזֶה

שִׁיְהִי בְּטוֹחַ אֲשֶׁר
 לֹא יְהִיּוּ לוֹ תּוֹלְדוֹת ד'לְעַמַּת זֶה', הוּא
 21 מֵה שֶׁכָּתוּב³⁰ כִּי בְּעֵלְיָךְ עֲשִׂיךָ, וְאָמְרוּ רְבוֹתֵינוּ
 22 אִין הָאִשָּׁה קָאִי עַל כְּנַסַּת יִשְׂרָאֵל לְמִי
 23 שֶׁעֲשָׂאָה כְּלִי, דְּאִשָּׁה קָאִי עַל כְּנַסַּת יִשְׂרָאֵל וְעַל
 24 כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, שְׁכּוֹרֶת בְּרִית לְמִי
 25 שֶׁעֲשָׂאוּ כְּלִי, הִינֵנוּ שֶׁנַּעֲשֶׂה כְּלִי לְאֵלֶקוֹת. וְהַעֲנֵן
 26 בְּזֶה, דְּהִנֵּה כְּתִיב³² בְּאֵר חֲפְרוּהָ שְׂרִים, שְׂרִים הֵם
 27 הָאֲבוֹת³³, אֲבָרְהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, אֲבוֹת הָעוֹלָם,
 28 וְהֵם הַחּוֹפְרִים בְּאֵר, דְּכֹשֶׁם שֶׁהַבְּאֵר הוּא מְעֵן
 29 וּמְקוֹר חַיִּים שְׁנוֹבֵעַ מִתְּתָא לְעֵילָא, מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה,
 30 דְּכֹאֲשֶׁר מְסִירִים אֶת הַדְּבָרִים הַמּוֹנְעִים,
 31 מְכַסִּים מְעַלְמִים וּמְסִתִּירִים, אַזִּי הוּא הַמַּעֲיִן, מְקוֹר
 32 הַמַּיִם נוֹבֵעַ בְּתַקָּה גְּדוֹלָה, כְּךָ גַם בְּרוּחֵנוֹת - הָאֲבוֹת

(28) נצבים ל, ט-יט. (29) ע"פ ישעיה' נא, יד. (30) שם נד, ה. (31) סנהדרין כב, ב. (32) חוקת כא, יח. (33) ראה זח"ג קנ, א. לקו"ת חוקת סב, ד.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

44 בְּלִבְךָ וּלְבוֹ בַל עֲמוּ, עַר וְיִיִס נִיט וְוֹאֵס מִיט אִיִם טוּט זִיף
 45 הוּא אִינְנו יוֹדַע מַה נַעֲשֶׂה אֲתוּ. וְאֶפְלֹ בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה, הִנֵּה אָף
 46 שְׁבִתּוֹרָה מְאִיר אֹר אִינְ-סוֹף וּלְכֹארוֹה אֹר הַתּוֹרָה מַחִיִּב שְׁהִלְמוּד
 47 יִהְיֶה בַחִיּוֹת וּבַהַתְּלַחֲבוֹת, מְכַל־מְקוֹם, אֶפְשֶׁר יוֹכֵל לְהִיּוֹת לְמוּד
 48 הַתּוֹרָה בְּלִי שׁוּם חִיּוֹת
 49 דְקַדְשָׁה, וְכֵל לְמוּדוֹ הוּא לְפִי
 50 שְׁהוּא מִתְמִיד בְּטַבְעוֹ וְאִינְנו
 51 זְקוֹק לְהַתְּגַבֵּר עַל יִצְרוֹ כְּדִי לְלַמּוֹד אֹ
 52 מְצַד הַהֲרַגְלָה, אֲבָל אִינְ לֹ
 53 שׁוּם חִיּוֹת (דְקַדְשָׁה) כְּלָל,
 54 וְהִסִּיבָה לְכַן שְׁהִלְמוּד הוּא חֶסֶר חִיּוֹת
 55 הִיא - בִּינּוֹן שְׁלֹמֵד תּוֹרָה
 56 וְשׁוֹכַח שְׁהַתּוֹרָה הִיא חֲקָמְתוֹ
 57 וְרִצּוֹנוֹ שֶׁל הַקָּב"ה, וְהִינּוֹ
 58 דָּאֵף שְׁלֹמֵד תּוֹרָה, מְכַל־
 59 מְקוֹם, בְּשַׁעַת הַלְמוּד גּוֹפָא
 60 יְכוּל לְשַׁכַּח עַל נוֹתֵן הַתּוֹרָה.
 61 וְלִזְהָ צְרִיף לְהִיּוֹת עֲנִינְ הַבְּאָר
 62 הַסֵּרֶת הַדְּבָרִים הַמוֹעִיִּים וּמַעֲכָבִים אֵת
 63 הַחִיּוֹת כֶּשֶׁם שְׁכַדִּי שְׁהַמִּים יַעֲלוּ
 64 מִלְמַטָּה יֵשׁ לְחַפּוֹר וּלְגַלּוֹת אֹתָם
 65 וְהַפְּלִי שְׁעֵינִי הַקְדוּשָׁה יַחֲדָרוּ בְּאֵדָם
 66 בְּצוּרָה פְּנִימִית, דְּבַר שְׁנַעֲשֶׂה עַל־
 67 יְדֵי הָאָבוֹת שְׁבַכּוּחַם וּבִכּוּחַם
 68 חָאֵדָם מְגִיעַ לְיַדִּי כִן, שְׁהַעֲבוּדָה
 69 בְּקִיּוּם הַמְצוֹת, בְּתַפְלָה
 70 וּבְלִמּוּד הַתּוֹרָה תְּהִיָּה בְּחִיּוֹת
 71 אֲלֵקִיתָ.
 72 וְהִנֵּה הַזְּמַן הַמְּסַגֵּל לְזֶה
 73 לְפַעַל בְּעֲצָמוֹ שְׁיִהְיֶה כְּלִי
 74 לְקַדְשָׁה הוּא בְּעַבּוֹדָת
 75 הַתְּפִלָּה, דְּעֲנִינְ הַתְּפִלָּה הוּא
 76 לְפַעַל בְּעֲצָמוֹ שְׁלֹא יִהְיֶה
 77 נְשָׁמָה בְּאִפּוֹ³⁶ בְּלִבְךָ כְּתוּב:
 78 "חִידְלוּ לָכֶם מִן הָאֵדָם אֲשֶׁר נִשְׁמָה
 79 בְּאִפּוֹ כִי בִמָּה נִחְשָׁב הוּא." וְאִמְרוּ
 80 חֲכַמֵּינוּ ז"ל: "אֵל תִּקְרִי בְּמָה אֵלָא
 81 בְּמָה." וּמְבֹאֵר בְּחִסְדֵיִת שְׁקוּדָם
 82 הַתְּפִלָּה הָאֵדָם נִחְשָׁב כְּמוּ בְּמָה גְבוּוֹה,

1 הַחִפּוּרִים בְּאֵר כְּכֹל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל וּמִסִּירִים מִמֶּנּוּ אֵת הַדְּבָרִים
 2 הַמְּכַסִּים וּמִסִּירִים עַל נִשְׁמָתוֹ, עַר זָאל הָאָבֶן אֶ קוֹוֶעַל אֹוֶן אֶ
 3 גִּישְׁמָאֵק אִינְ אֲלֵקוֹת שְׁיִהִי לֹ עוֹנֵג וְנוֹעַם בְּאֵלֹקוֹת. וְזֶהוּ עֲנִינְ
 4 הַכְּלִי כַאֲשֶׁר אֵדָם הוֹפֵךְ לְהִיּוֹת כְּלִי לְאֵלֹקוֹת פִּירוּשׁוֹ שֶׁל דְּבַר שְׁעֵינִי
 5 הַאֵלֹקוֹת מִתְּלַבְּשִׁים וּמִתְּחַבְּרִים בֹּ
 6 כְּרֹאִי, הִינּוּ, שְׁיִישׁ לֹ חִיּוֹת
 7 בְּקַדְשָׁה וְאִילוֹ אִם אִינְנו כְּלִי לְאֵלֹקוֹת
 8 עֵינֵינִי קְדוּשָׁה לֹא חוֹדְרִים בֹּ בְּפִנִּימִיּוֹת
 9 וְהוּא לֹא עוֹסֵק בָּהֶם בַּחִיּוֹת. דְּהִנֵּה,
 10 קִיּוּם הַמְצוֹת בְּפוּעַל אֶפְשֶׁר
 11 יְכוּל לְהִיּוֹת גַּם בְּלִי חִיּוֹת,
 12 בְּדֶרֶךְ מְצוֹת אֲנָשִׁים מְלַמְדָּה³⁴
 13 לֹא בְּלִבְ שֶׁלֵם אֵלָא בְּמִצְוֹת הָאֲנָשִׁים
 14 הַמְּלַמְדִים אֹתוֹ, וְכִמּוֹ מִי שְׁהוּא
 15 בְּטַבְעֵ הַקְּרִירוֹת, שְׁמַצַּד טַבְעוֹ
 16 הוּא חֶסֶר הַתְּלַחֲבוֹת אִינְ לֹ חִיּוֹת
 17 בְּעֵינֵינִי תְּאֹוֹת, וְלִכֵּן הוּא סֵר
 18 מְרַע, וּמְקַמֵּם מְצוֹת לֹא־
 19 תַעֲשֶׂה וּמְצוֹת־עֲשֶׂה³⁵ בְּפוּעַל,
 20 אֲבָל קִיּוּם הַמְצוֹת הוּא בְּלִי
 21 שׁוּם חִיּוֹת כְּלָל. וְכִמּוֹ כֵּן
 22 אֶפְשֶׁר יְכוּל לְהִיּוֹת שְׁמַקְמֵם אֵת
 23 הַמְצוֹת לְפִי שְׁנִתְחַנְּגוּ כֵּן,
 24 וּמְעֲשֶׂה אֲבוֹתָיו בְּיַדִּיו, שְׁאֵז
 25 קִיּוּם הַמְצוֹת הוּא מִתּוֹךְ הַרְגֵל
 26 בְּלִי שׁוּם חִיּוֹת כְּלָל, וְלִכֵּן
 27 מֵאֲחַר שְׁקִיּוּם הַמְצוֹת חֶסֶר חִיּוֹת
 28 וְהַתְּלַחֲבוֹת, הִרִי גַם אִם הוּא מְקִיִּים אֵת
 29 הַמְצוֹת בְּפוּעַל, כְּכֹל זֹאת חֶסֶר
 30 בְּהַדְּרוֹר הַמְצוֹת עַד שְׁלַפְעָמִים
 31 חֶסֶר גַּם בְּעַקְר הַמְצוֹת. וְכִמּוֹ
 32 שְׁהוּא בְּקִיּוּם הַמְצוֹת שְׁהַעֲרַר
 33 הַחִיּוֹת וְהַחֲמִימּוֹת הוּא חֶסֶרֶן גְּדוֹל
 34 בְּיִתְרוֹ כֵּן הוּא גַם בְּעַבּוֹדָת
 35 הַתְּפִלָּה, שְׁאֶפְשֶׁר יִתְכַן
 36 שְׁתַּפְּלִתוֹ תְּהִיָּה בְּלִי שׁוּם
 37 חִיּוֹת כְּלָל, עַד כְּדִי כֵּן
 38 שְׁלַפְעָמִים הוּא אִמְנַם מִתְּפַלֵּל אֲבָל
 39 מֵאֲחַר שְׁהַתְּפִלָּה הִיא חֶסֶרֶת חִיּוֹת הִרִי
 40 הוּא יְכוּל לְשַׁכַּח אִיזְהָ מְזֻמּוֹר
 41 הוּא אֹמְרָ וְלֹא לִזְכוֹר הִיכֵן הוּא
 42 עוֹמֵד בְּתַפְּלָה, וְהִינּוֹ לְפִי
 43 שְׁתַּפְּלִתוֹ הוּא רַק בְּשַׁפְּתָיו

אֲלֵקִיתָ.

וְהִנֵּה הַזְּמַן הַמְּסַגֵּל לְזֶה לְפַעַל בְּעֲצָמוֹ שְׁיִהְיֶה כְּלִי לְקַדְשָׁה הוּא בְּעַבּוֹדָת
 הַתְּפִלָּה, דְּעֲנִינְ הַתְּפִלָּה הוּא לְפַעַל בְּעֲצָמוֹ שְׁלֹא יִהְיֶה נְשָׁמָה בְּאִפּוֹ³⁶

(34) ישע"י כט, יג. (35) חסר קצת (המו"ל). (36) ישע"י ב, כב. ברכות יד, א. לקו"ת פינחס עד, ד. ד"ה לכה דודי דש"פ תצא תשי"ד פ"ד (תו"ם סה"מ אלול ע' רלה ואילך). וש"נ.

וישלה יעקב מלאכים גו'

ביאור בדרך אפשר

1 המורה על גאווה וישות, ועל ידי עבודת התפילה האדם מבטל את ישותו
 2 ומתקרב ומתחבר לאלוקות ואז הנשמה איננה רק "באפו" כדבר חיצוני
 3 שהשפעתו קטנה אלא שהנשמה תאיר בפנימיות, והתפלה היא
 4 יסוד לעבודת כל היום, שעל-זה נאמר³⁷ בסיום פרשת ויצא
 5 שלאחר הפגישה עם לבן, [= שהוא אור
 6 אין סוף הנקרא "לובן העליון", שהייתה
 7 בהשכמת הבוקר], היינו עבודת התפילה
 8 (כפי שנתבאר גם במאמר שיצא לאור
 9 ב"דבר מלכות" לפרשת ויצא עם ביאור
 10 בדרך אפשר) אור, ויעקב הלך
 11 לדרכו, וזהו סדר העבודה של כל
 12 יהודי בכל יום ויום שלאחר ההתקרבות
 13 לקדוש-ברוך-הוא כעבודת התפילה
 14 הולך לדרכו לעסוק בעבודת היום
 15 בלמוד התורה ובקיום
 16 המצוות, ובכל דרכי דעהו³⁸
 17 לדעת את ה' גם בפניני החולין (דרכי,
 18 הדרכים שלך) שאף הם יהיו כראוי לפי
 19 התורה ולשם שמים, והינו, שעל-
 20 ידי התפלה נעשה האדם כלי
 21 לאלקות, אשר כל עניניו
 22 שבמשך היום יהיו מלאים
 23 וחדורים בחיות דקדשה.
 24 והנה, כשם שבבעשית כלי
 25 בגשמייות, שלוקחים גלם
 26 חומר גולמי לא מעובד של עץ או
 27 מתכת ועושים ממנו כלי,
 28 צריכים להיות ב' ענינים,
 29 חקיקה עיבוד וגילוף מבחוץ
 30 לחומר וחקיקה מבפנים בתוך
 31 החומר, שהחקיקה מבחוץ
 32 מטרתה היא להסיר את
 33 הענינים שבגלם החומר הגולמי
 34 שאינם נצרכים לכלי,
 35 ובמילא מבלבלים ומפריעים
 36 לעשית הכלי הרצוי, ושישאר
 37 רק מה שצריך לכלי, ולאחרי
 38 חקיקה מבחוץ אזי צריכה
 39 להיות גם החקיקה העיבוד
 40 והגילוף מבפנים על מנת ליצור
 41 בכלי חלל כלי שיהיה כלי
 42 קבול, הנה כמו כן הוא גם בעבודת התפלה שענינה הוא

ביאור בדרך אפשר

שהאדם יהיה כלי לאלקות ועניני האלוקות יחדרו בו בפנימיות. יש
 בזה גם כן ב' הענינים דחקיקה מבחוץ וחקיקה מבפנים,
 וכמבאר בכמה מקומות³⁹ שחקיקה מבחוץ המקבילה להסרת
 הדברים המיותרים והמפריעים על מנת ליצור כלי ראוי הוא בפסוקי
 דזמרה שענינם לזמר עריצים
 הפירוש הפשוט של המושג "פסוקי
 דזמרה" הוא פסוקי שירה אך יש לכך
 גם משמעות נוספת במובן של זמירה
 והיתוך כפירוש רש"י על הפסוק "עזי
 דזמרת" (בשירת הים): "לשון לא
 זמור. זמיר עריצים (ישעיה כה, ה),
 לשון כסוד וכריחה, והינו להסיר
 ולכרות את כל התאוות
 הזרות, דכאשר ישנן בו
 תאוות זרות, אי-אפשר
 שיהיה כלי לקדשה, ולאחרי
 הסרת התאוות הזרות בפסוקי
 דזמרה, באה העבודה
 דברכות קריאת-שמע
 וקריאת-שמע עד שמונה-
 עשרה, שעל-ידיה נעשית
 חקיקה מבפנים התעוררות
 והתקרבות של האדם לאלוקות
 שיהיה כלי לקדשה. ואחר-
 כך בא לשמונה-עשרה שהוא
 ענין שפיכת הנפש ככתוב לגבי
 תפילת חנה אם שמואל הנביא
 "ואשפוך את נפשי לפני ה'", ולכן
 יש שם בחפילת שמונה עשרה י"ב
 ברכות אמצעיות (מ"אתה חונן"
 עד סוף "שומע תפלה") דבקשת
 צרכיו, ומבאר במקום אחר⁴⁰
 על הפסוק⁴¹ ואני תפלה
 שענין התפילה קיים גם למעלה,
 כביכול, בספירות העליונות היינו
 שספירת המלכות שענינה הוא 'מקבלי'
 [=קליטה] מהספירות שלמעלה ממנה,
 הם המידות חסד וגבורה וכו',
 'מתפלות' ומתחננת לתת לה את
 מחסורה וכך גם כאשר האדם מתפלל
 אל לו לחשוב (רק) על בקשת הצרכים
 שלו אלא, שצריך לבקש בעקר על מלוי החסרון שלמעלה⁴²,

(37) לשון הכתוב – ויצא לב, ב. וראה המשך וככה תרל"ז פצ"ו. ועוד. (38) משלי ג, ו. (39) ראה לקו"ת בחוקותי מז, ד.
 (40) ראה סה"מ תרע"ח ע' רסה. עטר"ת ע' רנת. (41) תהלים קט, ד. (42) ראה גם אור תורה להה"מ יט, סע"ד ואילך. קח,
 סע"ג ואילך. קטו, ד. אוה"ת תשא (כרך ח) ע' גיצח ואילך. ועוד.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 וְעַל-יְדֵי-זֶה יִתְמַלְאוּ בְּמִילָא גַם צָרְכֵי בְּגִשְׁמִיּוֹת, רְפָאנוּ,
 2 בְּרַף עֲלִינוּ וְשָׁאָר הַבְּרָכוֹת, ומאחר שבקשות אלו, הן בקשת צרכיו
 3 של האדם כפשוטו והן הבקשות על מילוי הצרכים למעלה, כביכול, באות
 4 מתוך שפיכת הנפש - הנה בקשות אלו תקנום בנפש קצר, שזה
 5 מורה אשר הענין נוגע לו
 6 בעצם פנימיות נפשו, כי טבע
 7 האדם הוא דכאשר הוא מדבר
 8 אודות ענין שאינו חסר לו או
 9 אפלו שחסר לו אבל אין זה
 10 נוגע אליו כל כך בעצם
 11 פנימיות נפשו, אזי הוא
 12 מאריך בענין, והאריכות היא
 13 כפולה - בין בהקדמת הענין
 14 ובין בהסברת גוף הדבר, אבל
 15 כאשר הענין נוגע בעצם
 16 פנימיות נפשו, אזי הוא
 17 מדבר דברים קצרים שמבטאים
 18 את הנקודה העיקרית של הבקשה
 19 הנובעת מפנימיות הנפש בעוד
 20 שבאריכות דברים יכולה להיות טייה
 21 מעיקר ונקודת הענין. וכל זה הגורם
 22 לכך שאדם מגיע לדרגה נעלית כל כך
 23 הוא לפי שנעשה פלי
 24 לאלקות ויש לו חיות בעניני
 25 אלו, כנ"ל, שלכן מבקש על
 26 מלוי החסרון שלמעלה באפן
 27 שנוגע לו הענין בעצם נפשו.
 28 וזהו שאומרים קדם התפלה
 29 הפסוקים ואני ברב חסדך
 30 גו' 43 אבא ביתך אשתחווה אל היכל
 31 קדשך ביראתך ואני תפלתי 44 לך
 32 ה' עת רצון אלוים ברוב חסדך עניי
 33 באמת ישעך, שהם פסוקים אלה הם
 34 כנגד ג' האבות 45, ואני ברב
 35 חסדך כנגד אברהם שעבר את
 36 ה' במידת החסד ובאהבת ה',
 37 ביראתך כנגד יצחק שעבר את
 38 ה' במידת הגבורה וביראת ה', ואני
 39 תפלתי גו' עת רצון כנגד
 40 יעקב בחירי שבאבות 46 ומפני
 41 מעלתו המיוחדת ("בחיירי שבאבות")
 42 תפלתו מתקבלת ברצון, והינו לפי
 43 שענין הבאר שמשמעותה הרוחנית

ביאור בדרך אפשר
 1 במילא גם צרכיו בגשמייות, רפאנו, בדרך עלינו
 2 ושאר הברכות, הנה בקשות אלו תקנום בנפש
 3 קצר, שזה מורה אשר הענין נוגע לו בעצם
 4 פנימיות נפשו, דכאשר הוא מדבר אודות ענין
 5 שאינו חסר לו או אפלו שחסר לו אבל אין זה
 6 נוגע אליו כל כך בעצם פנימיות נפשו, אזי הוא
 7 מאריך בענין, בין בהקדמת הענין ובין בהסברת
 8 גוף הדבר, אבל כאשר הענין נוגע בעצם
 9 פנימיות נפשו, אזי הוא מדבר דברים קצרים.
 10 וכל זה הוא לפי שנעשה פלי לאלקות, שלכן
 11 מבקש על מלוי החסרון שלמעלה באפן שנוגע
 12 לו הענין בעצם נפשו. וזהו שאומרים קדם
 13 התפלה הפסוקים ואני ברב חסדך גו' 43 ואני
 14 תפלתי 44, שהם כנגד ג' האבות 45, ואני ברב
 15 חסדך כנגד אברהם, ביראתך כנגד יצחק, ואני
 16 תפלתי גו' עת רצון כנגד יעקב בחיר
 17 שבאבות 46, והינו לפי שענין הבאר ועשיית
 18 הפלי לאלקות (שעל-ידי עבודת התפלה) הוא
 19 בכח האבות, כנ"ל. וזהו גם מה שנתבאר לעיל
 20 (סעיף א) בפרוש צאינה וראינה, שעל-ידי
 21 היציאה ממציאותו, שזההי אפן העבודה
 22 דבחינת צאן, נמשך לו גם הגלוי שלמעלה
 23 מהשתלשלות, והינו, שנעשה פלי גם לבחינת
 24 האלקות שלמעלה מהשתלשלות, שזההי
 25 ההמשכה שנמשכת על-ידי האבות, כמו
 26 שכתוב 47 קול דודי גו' מדלג על ההרים, בזכות
 27 ההרים אלו האבות 48, שעל-ידי נעשה ענין
 28 הדלוג, שנמשך האור שלמעלה מהשתלשלות
 29 בדרך דלוג שלא לפי הסדר
 30 והדרגה של המשכת האור שבתוך
 31 הגדרים של סדר השתלשלות.
 32 (ד) וזהו גם כן מה שכתוב 49
 33 כמשוש חתן על פלה ישיש
 34 עליו אלקיך, ישיש הוא ב'
 35 פעמים יש (310), בגימטריא
 36 פתר (620), והרי הכתר שלמעלה
 37 מעשר הספירות העליונות מורה על
 38 בחינה שלמעלה מסדר השתלשלות
 39 והוא ענין נעלה יותר ממה
 40 שאמרו חכמינו ז"ל 50 עתיד
 41 הקב"ה להנחיל לכל צדיק
 42 (ד) וזהו גם כן מה שכתוב 49 כמשוש חתן על
 43 פלה ישיש עליו אלקיך, ישיש הוא ב'
 44 עתיד הקב"ה להנחיל לכל

(43) תהלים ה, ח. (44) שם סט, יד. (45) זח"ג ה, ב. מגלה עמוקות אופן רלט. (46) ראה ב"ר רפע"ו. זח"א קמו, ב. קיט, ב. קעא, ב. שעה"פ תולדות כז, כה. (47) שה"ש ב, ח. (48) ראה ר"ה יא, א. (49) בפיט "לכה דודי". (50) עוקצין בסופה.

וישלה יעקב מלאכים גו'

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

43 ילדה בנים לגיהנם, שהם התולדות ד'לעמת זה' שהם אהבה
 44 ויראה כלפי דברים בלתי רצויים, כמבואר לעיל, אַזִּי נַעֲשִׂים אֲצִלוּ
 45 תולדות דקדושה שהם אהבה ויראה לקדוש-ברוך-הוא, כְּמֵאֲמַר
 46 רַבּוֹתֵינוּ ז"ל⁵⁴ על הפסוק האומר ביעקב (צד הקדושה) ועשו (צד
 47 ה'לעומת זה') "ולאום מלאום יאמץ" -
 48 כְּשֵׁזָה נּוֹפֵל זֶה קָם, וְלֹא
 49 נִתְמַלְאָה יְרוּשָׁלַיִם (יִרְאָה
 50 שְׁלֹם⁵⁵) אֲלֵא מִחֶרְבָנָה שֶׁל
 51 צוּר, וְלִכֵּן רֵינִי, כִּי אִם הַבָּנִים
 52 שְׁמַחָה.
 53 וְזֶהוּ גַם כֵּן מֵה שְׁכַתּוֹב⁵⁶
 54 בְּכָל צָרְתָם לוֹ צָר, כְּתִיב לֹא
 55 בְּאֶלֶף, וְקָרִי לוֹ בְּוֹא"ו⁵⁷,
 56 לוֹ בְּוֹא"ו הוּא הַגְּלוּי
 57 דְהַשְׁתַּלְשְׁלוֹת (כ"י הו"ו"ו שהיא
 58 אות ארוכה) מורה על ההמשכה
 59 מלמעלה למטה, אגרת התשובה
 60 שבספר התניא (פ"ד) וְלֹא בְּאֶלֶף
 61 הוּא הַגְּלוּי שְׁלֹמְעֵלָה
 62 מֵהַשְׁתַּלְשְׁלוֹת⁵⁸ כִּי הָאוֹת א"ל"ף
 63 נחשבת התגלות כללית שלמעלה
 64 מהאותיות הפרטיות והיא אותיות
 65 "פלא" שלמעלה מגילוי, וְזֶהוּ בְּכָל
 66 צָרְתָם וְגו', לְהִתָּם לְעִילָא
 67 מְטָא עֲקֵתָא דִישְׁרָאֵל⁵⁹ לְשֵׁם
 68 למעלה מגיעה צרתם של ישראל,
 69 דְעַל־יְדֵי עֲבוֹדָתוֹ שֶׁל הָאָדָם
 70 למרות הצרות, היינו עבודה מן
 71 הַמְצָר, מְגִיעַ בְּבַחֲיֵינָא לֹא
 72 בְּאֶלֶף ה' שְׁלֹמְעֵלָה
 73 מֵהַשְׁתַּלְשְׁלוֹת, וְנִמְשָׁף גְלוּי
 74 זֶה גַם בְּהַשְׁתַּלְשְׁלוֹת, בַּחֲיֵינָא
 75 לוֹ בְּוֹא"ו. וְכִמוֹ כֵּן הוּא
 76 בְּעֲבוֹדָה דְעַל־יְדֵי־זֶה שְׁפוּעֵל
 77 בְּעֲצָמוֹ שְׁלֹא יִהְיֶה לוֹ
 78 תולדות ד'לעמת זה', והוא
 79 בבחינת עקרה לא ילדה, לא

1 וְצַדִּיק שׁוֹי (י"ש) עוֹלָמוֹת שֶׁגַם זוֹ בַחֲיֵנָה נְעִלִית בִּיטוּר אַבֵּל עֲדִיין
 2 לא נחשבת למעלה מסדר השתלשלות, כיוון שְׁהוּא "יש" רק פעם אחת רק
 3 מְחַצֵּה דְכֶתֶר, הֵינְנוּ מְחַצֵּה הַתַּחְתּוֹנָה דְכֶתֶר חִיצוֹנוּיֹת הַכֶּתֶר שִׁישׁ
 4 לה שייכות (מסוימת) לסדר השתלשלות שתחילתו בספירות שראשיתן ספירת
 5 החכמה וספירת הבנה, וְהוּא עֲנִינָן
 6 קְנָה חֲכָמָה קְנָה בִּינָה⁵¹, ב' וְצַדִּיק וְצַדִּיק שׁוֹי (י"ש) עוֹלָמוֹת, שְׁהוּא רַק
 7 פְּעָמִים קְנָה (155) בְּגִימְטְרִיא
 8 שׁוֹי⁵² (310), וְכֵאֲמַר
 9 יְשִׁישׁ, ב' פְּעָמִים יֵשׁ בְּגִימְטְרִיא
 10 כְּתוּר שְׁלֹם וְלֹא רַק מַחְצִית מִמֶּנּוּ מִשׁוּם,
 11 שְׁנִמְשָׁף גַם בַּחֲיֵינָה הַעֲלִיּוֹנָה
 12 דְכֶתֶר, פְּנִימִיּוֹת הַכֶּתֶר, שְׁזָהוּ
 13 גְלוּי שְׁלֹמְעֵלָה מִסְפֵּד
 14 הַשְׁתַּלְשְׁלוֹת.
 15 וְעַל־זֶה נֶאֱמַר כְּמִשׁוֹשׁ חֶתֶן
 16 עַל פְּלֵה יְשִׁישׁ עֲלֵיךְ אֶלְקֵיךְ,
 17 שְׁבִכְרֵי שִׁיְהִיהַּ הַגְּלוּי דִישִׁישׁ
 18 ב' פְּעָמִים י"ש, שְׁהוּא גְלוּי
 19 שְׁלֹמְעֵלָה מֵהַשְׁתַּלְשְׁלוֹת,
 20 צְרִיכָה לְהִיּוֹת הַעֲבוֹדָה
 21 מְלֻמְטָה לְמַעְלָה בְּאֶפְסֵן שֶׁל
 22 יְצִיאָה מִמְצִיאֹתוֹ, בַּחֲיֵינָא
 23 צֵאן, שְׁזָהוּ מֵהַשְׁתַּלְשְׁלוֹת שׁוֹשׁ
 24 תְּשִׁישׁ וְתַגֵּל הַעֲקָרָה בְּקוּבוֹן בְּנִיה
 25 לְחוּכָה בְּשַׁמְחָה, שְׁהוּא בְּרַדְף
 26 עֲלֵיהָ מְלֻמְטָה לְמַעְלָה הֵינְנוּ
 27 שְׁהַעֲקָרָה מְצִידָה תְּשִׁישׁ וְתַגֵּל, וְעַל־
 28 יְדֵי־זֶה נִמְשָׁף הַגְּלוּי דִישִׁישׁ
 29 עֲלֵיךְ גו' מלמעלה עד להמשכה
 30 והתגלות שלמעלה מסדר השתלשלות.
 31 וְזֶהוּ גַם כֵּן מֵה שְׁכַתּוֹב⁵³
 32 וְהוּא כְּחֶתֶן יוֹצֵא מִחֶפְתּוֹ
 33 יְשִׁישׁ גו' שֶׁגַם אֵת הַפְּסוּק הַזֶּה יֵשׁ
 34 לְפָרֵשׁ בְּמַשְׁמַעוֹת דּוּמָה - וְהֵינְנוּ
 35 שְׁעַל־יְדֵי עֲבוֹדָתוֹ שְׁשׁוֹבֵר
 36 וְכוּרֵת אֵת כָּל עֲנִינֵינוּ וְגִדְרֵי
 37 מְצִיאֹתוֹ וְהַרְצוּנוֹת הָאִישִׁיִּים שֶׁלוֹ
 38 יוֹצֵא מֵהֶם, אַזִּי נַעֲשֶׂה כְּלֵי
 39 וְנִמְשָׁף לוֹ גַם גְלוּי הָאוֹר
 40 שְׁלֹמְעֵלָה מֵהַשְׁתַּלְשְׁלוֹת,
 41 בַּחֲיֵינָא יְשִׁישׁ. וְזֶהוּ רֵנִי עֲקָרָה
 42 לֹא יְלָדָה, שְׁמַצִּיד זֶה שְׁלֹא

(51) משלי ד, ה. (52) שער הפסוקים להאריז"ל עה"פ. לקו"ת צו י, א. סה"מ ה'ש"ת ע' 49. (53) תהלים יט, ו. (54) ראה פרש"י תולדות כה, כג. (55) ב"ר פנ"ו, יו"ד. תוד"ה הר - תענית טז, א. וראה לקו"ת ר"ה ס, ב. שה"ש ו, ג. ובכ"מ. (56) ישע"י סג, ט. (57) זח"א קכ, ב. וראה גם תענית שם. (58) ראה אוה"ת (יהל אור) לתהלים ע' שסא. (59) זהר שם.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 זְרוּעָה⁶⁰ למעלותא, היינו ללא "תולדות" ו"צמיחה" לא רצויים, אָזִי
 2 נַעֲשִׂים אֲצִלוּ תוֹלְדוֹת בְּקִדְשָׁהּ, בִּיּוֹן שְׁנַעֲשֶׂה כְּלִי
 3 לְאֻלְקוֹת, וְעַד שְׁנַמְשֵׁף לוֹ הַגְּלוֹי שְׁלַמְעֵלָה מִהַשְׁתַּלְשְׁלוֹת.
 4 וְזֶהוּ שׁוֹשׁ תְּשִׁישׁ וְתַגְּל הַעֲקָרָה בְּקִבוּץ בְּנֵיהַ תְּלוּכָה
 5 בְּשִׁמְחָה, דְּעַל-יְדֵי-זֶה שְׁהִיא
 6 עֲקָרָה בְּתוֹלְדוֹת ד'לְעַמַּת
 7 זֶה, נַעֲשֶׂה קִבוּץ בְּנֵיהַ
 8 דְּקִדְשָׁה לְתוּכָה בְּשִׁמְחָה.
 9 (ה) וְזֶהוּ וְיִהְיֶה לִי שׁוֹר וְחִמּוֹר
 10 צֹאן וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה גו', שְׁעַנְנָן
 11 זֶה יְכוּל לְהִיּוֹת אֲצֵל כָּל אֶחָד
 12 וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, וְהִינוּ, שְׁגַם
 13 בְּזִמְנֵן הַגְּלוֹת וְתַקֵּף הַהֲעֵלֵם
 14 וְהִסְתַּר, הִנֵּה עַל-יְדֵי עֲשִׂית
 15 הַתְּשׁוּבָה, שְׁהוּא עֲנָן
 16 הַיִּצְיָאָה מִכָּל עֲנִינָיו, שְׁזוּהִי
 17 הַעֲבוּדָה בְּבַחֲיִנַת צֹאן, שְׁפָאָה
 18 עַל-יְדֵי הַעֲבוּדָה דְּקִבְלַת עַל
 19 בְּבַחֲיִנַת עֶבֶד וְשִׁפְחָה כַּמְבוּאָר
 20 לְעַל בְּהַרְחָבָה, אָזִי מִיֵּד נִגְאָלִים,
 21 שְׁמִמְשִׁיכִים אֶת אֹר
 22 הַגְּאוּלָּה, שְׁזֶהוּ עֲנָן וְיִהְיֶה לִי
 23 שׁוֹר וְחִמּוֹר, חִמּוֹר זֶה מִלֶּךְ
 24 הַמְּשִׁיחַ, שְׁנֹאֲמַר עֲנִי וְרוֹכֵב
 25 עַל חִמּוֹר, שְׁזֶהוּ חִמּוֹר עָלָיו
 26 נֹאמַר⁶¹ וַיִּשְׁכַּם אֲבָרְהָם בְּבֶקֶר
 27 וַיַּחֲבֹשׁ אֶת חִמּוֹרוֹ, וְכֵן בְּמִשָּׁה
 28 (גוֹאֵל רֹאשׁוֹן הוּא גוֹאֵל
 29 אֶחָד⁶²) כְּתִיב⁶³ וַיִּרְכַּבְּ
 30 עַל חִמּוֹר, וְהִינוּ שְׁבִיאַת
 31 מְשִׁיחַ שְׁנֹאֲמַר בּוֹ עֲנִי וְרוֹכֵב
 32 עַל חִמּוֹר הִיא עַל-יְדֵי
 33 הַקְּדָמַת הַעֲבוּדָה דְּוַיִּחְבֹּשׁ
 34 אֶת חִמּוֹרוֹ וַיִּרְכַּבְּ עַל
 35 חִמּוֹר, שְׁחֹבֵשׁ וְרוֹכֵב עַל
 36 חִמּוֹרוֹ הוּא חִמְרֵי הַגּוֹף⁶⁴,
 37 וּמְבַטֵּל אֶת חִמְרֵי מִכָּל
 38 הָעֲנִינִים, שְׁלֹא יִהְיוּ חִמְרֵי

(עַר מֵאֲכָט זַי אֹיִס עוֹשֶׂה שִׁיחֵדְלוּ לְהִיּוֹת עֲנִינִים חִמְרֵיִם וְגַסִּים),
 כִּי אִם דְּבָרִים גְּשָׁמִיִם מְבַרְרִים וּמְזַכְּכִים כַּמְבוּאָר בְּשִׁחוֹת הַרְבִּי
 שִׁבְעוֹלוֹת הָאָדָם בְּבִירוֹר וְיִזְכּוּן הַגּוֹף יֵשׁ שְׁלוֹשָׁה אֹפְנִים כְּלָלִיִּם : א) בְּדֶרֶךְ
 כִּיבוֹשׁ וְשִׁלְטָה, הִינּוּ שֶׁהָאָדָם מְכַנִּיעַ אֶת חוֹמֵר גּוֹפּוֹ כִּי שְׁלֹא יַעֲלִים וְיִסְתִּיר
 עַל אֹר הַנִּשְׁמָה וְזוֹ הִייתָה הַעֲבוּדָה
 בִּימֵי אֲבָרָהָם אֲבִינוּ קוֹדֵם מִתָּן תּוֹרָה
 וְאֲבָרָהָם רַק חֲבֵשׁ אֶת חִמּוֹרוֹ. ב) יִזְכּוּן
 הַגּוֹף וְשִׁנוּי מִדּוּתוֹ הַטְּבַעִיִם עַד
 שֶׁהַגּוֹף עֲצָמוֹ יִהְיֶה עוֹבֵד ה', כִּפִּי שְׁהִיא
 בִּימֵי מֹשֶׁה שֶׁרִכַּב עַל חִמּוֹר וְהִבִּיא
 קְדוּשָׁה בְּתוֹךְ חוֹמְרֵי הָעוֹלָם. ג) יִזְכּוּן
 הַגּוֹף עַד שֶׁהוּא עֲצָמוֹ הוֹפֵךְ לְקְדוּשָׁה
 כִּפִּי שְׁהִיא בִּימּוֹת הַמְּשִׁיחַ כַּאֲשֶׁר
 חִמּוֹר עֲצָמוֹ יִגְלֶה אֶת אֹר הַקְּדוּשָׁה
 בְּעוֹלָם, וְעַל-יְדֵי-זֶה שֶׁהָאָדָם מְבַרֵּר
 וּמְזַכֵּךְ אֶת הַגְּשָׁמִיּוֹת מִגִּיעַ לְבַחֲיִנַת
 הָאֹר שְׁלַמְעֵלָה מִסְדֵּר
 הַשְׁתַּלְשְׁלוֹת, וּמִשָּׁם נִמְשָׁף לוֹ
 גַּם בְּסִדְרֵי הַשְׁתַּלְשְׁלוֹת לְמִטָּה
 שֶׁתַּמְלֵא בְּקִשְׁתוֹ בְּכַקְשֵׁת צְרָכָיו
 בְּכָל הָעֲנִינִים, רְפוּאָה, פְּרִנְסָה
 בְּהַרְחָבָה וְזֶרְעָא חִיָּא וְקִמָּא,
 וְעַד שְׁנַמְשֵׁף לְמִטָּה הָאֹר
 שְׁלַמְעֵלָה מִסְדֵּר הַשְׁתַּלְשְׁלוֹת
 בְּגְלוּיִים דְּלַעֲתִיד לְבוּא, עַל-
 יְדֵי מְשִׁיחַ צְדָקְנוֹ שֶׁעַם בּוֹאָ יִהְיֶה
 בְּעוֹלָם גִּילּוֹי אֲלוֹקוֹת לְמַעְלָה מִכָּל
 מִדְּרֵיָה וְהַגְּבֵלָה, שְׁיִבּוּא לְגִאָלָנוּ
 בְּמַהְרָה בְּיָמֵינוּ.

אֶת חִמּוֹרוֹ וַיִּרְכַּבְּ עַל חִמּוֹרוֹ הוּא חִמְרֵי הַגּוֹף⁶⁴,
 וּמְבַטֵּל אֶת חִמְרֵי מִכָּל הָעֲנִינִים, שְׁלֹא יִהְיוּ חִמְרֵיִם (עַר מֵאֲכָט זַי אֹיִס
 עֲנִינִים חִמְרֵיִם), כִּי אִם דְּבָרִים גְּשָׁמִיִם מְבַרְרִים וּמְזַכְּכִים, וְעַל-יְדֵי-זֶה מִגִּיעַ
 לְבַחֲיִנַת הָאֹר שְׁלַמְעֵלָה מִסְדֵּר הַשְׁתַּלְשְׁלוֹת, וּמִשָּׁם נִמְשָׁף לוֹ גַּם בְּסִדְרֵי
 הַשְׁתַּלְשְׁלוֹת לְמִטָּה בְּכַקְשֵׁת צְרָכָיו בְּכָל הָעֲנִינִים, רְפוּאָה, פְּרִנְסָה בְּהַרְחָבָה
 וְזֶרְעָא חִיָּא וְקִמָּא, וְעַד שְׁנַמְשֵׁף לְמִטָּה הָאֹר שְׁלַמְעֵלָה מִסְדֵּר הַשְׁתַּלְשְׁלוֹת
 בְּגְלוּיִים דְּלַעֲתִיד לְבוּא, עַל-יְדֵי מְשִׁיחַ צְדָקְנוֹ, שְׁיִבּוּא לְגִאָלָנוּ בְּמַהְרָה בְּיָמֵינוּ.

(60) לשון הכתוב – ירמי' ב, ב. (61) וירא כב, ג. (62) ראה שמו"ר פ"ב, ד. זח"א רנ"ג, א. שער הפסוקים להאריז"ל ויחי מט, י. תו"א ר"פ משפטים. (63) שמות ד, כ ובפרש"י. וראה לקו"ש חל"א ע' 15 ואילך, וש"נ. (64) ראה "היום יום" כח שבט.